

Verhaal van Ronald Baksteen uit Oorlogsjaren in Overasselt.

Market Garden.

Op 10 september wordt het plan gemaakt om met Amerikaanse, Engelse en Poolse luchtlandings troepen door te stoten richting Arnhem. De luchtlanding wordt: "Market" genoemd en de doorstoot van de grondtroepen over land "Garden". Operatie Marketgarden is geboren. Het tijdstip van de luchtlandingen wordt vastgesteld op 17 september.

Het plan is dat de luchtlandingstroepen bij verrassing alle bruggen op de weg van Eindhoven via Veghel, Uden, Grave en Nijmegen naar Arnhem zullen veroveren. Ze worden in drie groepen verdeeld: De Engelsen richten zich op de Rijnbrug bij Arnhem, een Amerikaanse Divisie concentreert zich op de bruggen bij Grave en Nijmegen. Een andere Amerikaanse divisie richt zich op de bruggen ten noorden van Eindhoven.

Op zondag 17 september worden 's morgens briefings gehouden op de vliegvelden in Engeland. Het is een mooie morgen. De graanvelden zijn pas geoogst. De stoppelvelden vormen een goede ondergrond voor para's en zweefvliegtuigen. Tussen vijf voor half elf en vijf voor twaalf vertrekken de transportvliegtuigen. De grootste luchtlandingsoperatie uit de geschiedenis gaat beginnen.

Het eerste Britse luchtlandingsleger vertrekt vanaf Newbury in 145 Amerikaanse transportvliegtuigen en 358 Britse sleepvliegtuigen, die 354 Britse en 4 Amerikaanse zweefvliegtuigen meetrokken.

De manschappen van de 101e Amerikaanse Luchtlandingsdivisie vertrekken vanaf de vliegvelden rond Greenham Common, vervoerd door 424 Amerikaanse troepentransport vliegtuigen plus 70 sleepvliegtuigen met daar achter evenveel zweefvliegtuigen. Vanaf vliegveld Grantham vertrekt de 82e Amerikaanse luchtlandingsdivisie in 480 Amerikaanse transportvliegtuigen plus 50 sleepvliegtuigen met zweefstoestellen.

Bovendien stijgen C 47 Skytrains op met elk tien tot twaalf para Pathfinders aan boord. Zij moeten de luchtlandings- en droppingzones markeren. Samen met deze toestellen bestaat de hele luchtmacht in totaal uit 1544 vliegtuigen en 478 zweefstoestellen. Tegelijkertijd zijn er een groot aantal Amerikaanse en Britse Jachtvliegtuigen in de lucht om de langzame logge transportvliegtuigen te beschermen tegen Duitse jachtvliegtuigen en tegen het vuur van de Duitse luchtafweer.

Ter voorbereiding op de luchtlandingen en bescherming van de aanvoerroutes worden massale bombardementen op vliegvelden uitgevoerd en worden Duitse batterijen bij bruggen aangevallen.

854 B 17 bommenwerpers opereren langs de route die de transportvliegtuigen 's middags zullen nemen en werpen 2800 ton splinter- en hoogexplosieve bommen af op kazernes in en om Arnhem, Ede en Nijmegen. Later in de morgen worden ook de vijandelijke geschutopstellingen langs de Waal en het Maas-Waalkanaal door onder andere Thunderbolt jachtvliegtuigen bestookt.

De Duitse flakstellingen aan weerskanten van de Maasbrug in Grave krijgen het zwaar te verduren. De Duitse commandant wordt bij de eerste beschietingen gedood. De Duitse soldaten die de brug moeten opblazen zitten zonder leiding. Een aantal soldaten zijn al gevlucht. Sommige Duitse bedieningsmanschappen van de Maasbrug springen van de aangebrachte obstakels en vallen te pletter. Alleen de fanatieke SS'ers blijven op hun post. De verliezen zijn hoog.

Sluiswachter Schreurs en zijn vrouw zijn hun schuilkelder ingevlucht, maar ze worden toch geraakt. Schreurs verliest een deel van zijn been en zijn vrouw wordt dodelijk getroffen.

Tegen een uur in de middag op 17 september bereiken twee Amerikaanse toestellen met 24 pathfinders drop zone O boven Overasselt en strooien hun menselijke lading uit boven het Overasseltse Broek, achter de woning van gemeentesecretaris Peeters Weem.

Ze ondervinden geen enkele tegenstand. Zij zorgen ervoor dat de hele transportvloot van bijna 500 vliegtuigen naar de juiste landingszones en droppingszones worden geleid.

Tijdens de vlucht naar de droppingszone staat Generaal Majoor Gavin in de deuropening van zijn C 47 om te proberen de vluchtroute te volgen. Hoewel het toestel eerst verkeerd vliegt, herkent hij al snel het terrein aan kasteel Heeswijk. Even later ziet hij de bogen van de Maasbrug bij Grave opdoemen. De eerste para's van zijn divisie zullen binnen enkele minuten de sprong in het onbekende wagen. De paratroopers trekken vanuit hun landingsgebieden naar beide kanten van de Maasbrug. Nadat de overgebleven Duitsers verdreven of gevangen zijn genomen, valt de Graafse Maasbrug in de late namiddag in Amerikaanse handen. Ze rukken daarna op richting Grave om de naaste omgeving van de brug te zuiveren. De ongeveer 400 Duitse soldaten zijn in de namiddag in wanorde vertrokken richting Cuyk. Grave loopt geen gevaar meer.

Het 504e regiment para's van luitenant-kolonel Reuben Tucker wordt overgevlogen door 137 C47 toestellen. Om kwart over een springen 2016 manschappen en landen op dropzone O bij het Roth, de Uiterwaarden, de hoger gelegen Broekkampen en het Broek in Overasselt en Nederasselt. Het regiment bestaat uit drie bataljons. Het eerste heeft als taak om tenminste een brug over het Maas-Waalkanaal onbeschadigd in handen te krijgen. Dit bataljon bestaat uit drie compagnieën: Able, Baker en Charlie.

De Able compagnie probeert de Maldense brug te veroveren, maar als ze vlakbij zijn wordt deze door de Duitsers opgeblazen. Hetzelfde gebeurt met de Hatertsebrug, waar de Charlie compagnie op was afgestuurd. Gelukkig weet de Baker compagnie na een strijd van uren de ophaalbrug in Heumen onbeschadigd in handen te krijgen

De laatste formatie van vijfenveertig C-47's, met de commandant van het 505e regiment en zijn staf nadert om kwart over een het landingsgebied van Groesbeek. Dertien kilometer noordoostelijk van Grave springt James Gavin als eerste uit zijn kist. In Groesbeek en Overasselt komen met de eerste lift ruim 6500 Amerikanen aan de grond.

Ondertussen hebben de Duitsers in het Reichswald tegen de Duitse grens bij Groesbeek zoveel versterkingen laten aanrukken, dat James Gavin daar slechts met de grootste moeite de situatie meester kan blijven.

De acties van de Amerikaanse Luchtmacht zijn op de ochtend van zondag 17 september voor de meeste Overasseltse en Nederasseltse mensen het eerste teken, dat er iets te gebeuren staat. Tijdens de Hoogmis horen de mensen in Overasselt in de verte het ratelen van mitrailleurs en het ontploffen van splinterbommen. In Nederasselt zitten ze er vlakbij. De Amerikanen proberen de verdediging van de brug over de Maas uit te schakelen.

Met succes!

Jan van den Boogaard zit in de Hoogmis. Niet in Nederasselt, maar in Balgoy. En dat maakt veel verschil. De kerkgangers in Nederasselt laten de mis voor wat hij is, als de pastoor overstemd wordt door het lawaai van de beschietingen en bombardementen rond de Graafse brug en vluchten naar huis. Dezelfde geluiden dringen minder alarmerend door tot binnen de kerkmuren van Overasselt en Balgoy.

De gelovigen daar wachten het "Gaat heen in vrede" in het Latijn netjes af. Als ze buiten komen zullen ze pas ontdekken hoe concreet deze keer de zege van de pastoor is geweest. Henny van Lin woont in 1944 met zijn ouders, broers en zussen in cafe van Lin aan de Hoogstraat. Hij is 16 jaar. "Een mooie leeftijd om de bevrijding mee te maken", noemt hij het zelf. Henny, zijn oudere broer Frans en hun vrienden Jacques Martens en Huub Schiks zijn er steeds als de kippen bij als er iets te beleven valt Ze moeten er altijd met hun neus bovenop staan. Op 17 september zijn de vier jongens dan ook in de Broek te vinden waar zo juist de

parachutisten aan de grond zijn gekomen. Ze zijn er niet weg te slaan. Zelfs voor het eten gaan ze niet naar huis toe. Ze worden door de Amerikanen volgestopt met noodrantsoenen. “Dat waren van die mooie vette waterdichte dozen en daar zaten sigaretten in, kauwgom, kwatta en biscuits, al wat maar lekker was”, herinnert Henny zich.

Een van de weinige keren, dat hij wel naar huis gaat, treft hij zijn familie biddend in de bierkelder aan. Even denkt hij, dat het is omdat ze niet wisten waar hij bleef, maar het blijkt de angst voor een Duitse tegenaanval te zijn.

Zaterdagmiddag komen in de uiterwaarden Poolse parachutisten naar beneden. Ook daar laten de jongens natuurlijk meteen hun neus zien. Nauwelijks hebben ze hun koppen boven de dijk uitgestoken of die Polen beginnen in de lucht te schieten, dus dat wordt niks. Maar met de Amerikanen kunnen ze goed overweg. Met veel plezier knappen ze allerlei klusjes voor hun op. Gelukkig hebben hun ouders daar geen problemen mee. Maar als ze hadden geweten, wat de jongens allemaal bijleren.....Bijvoorbeeld hoe ze zelf mortieren kunnen demonteren..... En later maken ze het nog bonter, dan gaan ze zelfs op de Maas vissen.....met anti-tankmijnen.

Na 17 september worden in Overasselt en Nederasselt regelmatig voorraden voor de 82ste Divisie gedropt. Aan de kleur van de parachute is te zien wat er aan hangt. Om ongeveer twee uur landen er op maandagmiddag een flink aantal zweefvliegtuigen in Overasselt. Ze behoren bij een groep van 450, die bestemd zijn voor het landingsterrein bij Groesbeek. Maar de vliegtuigen raken de koers kwijt en komen wijd verspreid aan de grond. Een poosje later worden voorraden afgeworpen in Groesbeek, maar ook daarvan wordt een deel al boven Overasselt gelost. Hierbij komt Jacques van Lin in de knel. Deze jonge kapper wil nog snel even zijn fiets in veiligheid brengen, maar vergeet daarbij omhoog te kijken. Zijn hoofd wordt geschampt door een neerploffende bundel en hij verliest voor enige tijd het bewustzijn. Ook toen had Jac van Lin geluk. Eerder al overleefde hij het bombardement op Nijmegen. De Amerikaanse soldaat Max Edmondson had veel minder geluk. Hij landde die 17e september veilig in een weiland bij Overasselt. Maar nog voordat hij zijn parachute had losgemaakt kreeg hij een loodzware bundel voorraden op zijn hoofd. Max Edmondson was de enige paratrooper die de bevrijding van Overasselt niet overleefde.

De eerste kennismaking met Overasselt van kapitein Louis A. Hauptfleisch, ondanks zijn naam toch echt een Amerikaan, verloopt ook niet helemaal vlekkeloos. Hij is de laatste parachutist, die springt onder het commando van luitenant-kolonel Warren R. Williams. Bij de landing komt de kapitein met een flinke klap bovenop een schuur aan de huidige Schoonenburgseweg en valt dwars door het pannendak.

Zijn eerste taak is een commandopost te gaan zoeken. Die vindt hij in de plaatselijke “townhall. Het oude gemeentehuis van Overasselt, dat inmiddels is afgebroken. \fotoblz8\
Dinsdagochtend 19 september om negen uur horen de inwoners van Nederasselt een eigenaardig gerommel naderen vanuit richting Grave. Het lawaai wordt aldoor sterker tot men knarsend een tank het dorp ziet binnenrijden, voorafgegaan door pantserwagens en piepende halftrupsvoertuigen. Het zijn de spitsen van het 30ste Legercorps van luitenant –generaal Brian Horrocks, behorende bij de grondtroepen van het 2de Britse Leger van de vermaarde generaal Miles C. Dempsey.

De eerste pantserwagens bereiken Grave al vroeg in de ochtend. Ze rijden naar de brug over het Maas-Waal kanaal bij Hees. De brug is echter te zwaar beschadigd om de zware tanks te dragen. De colonne maakt rechtsomkeert en rijdt het hele stuk terug naar Nederasselt. Daar slaan de wagens af in de richting van Overasselt met de rest van het nog steeds uit Grave komende 30ste legercorps. De hele week trekken legerwagens van het 30ste legercorps door Nederasselt en Overasselt.

De inwoners van Nederasselt gaan massaal de Rijksweg op om de eerste grenadiers van de “Britse Household Cavalry” te verwelkomen. Ze rijden via Alverna rechtstreeks door naar Nijmegen.

Dit is de foto met de meest historische waarde uit de bevrijdingsdagen van september 1944: de ontmoeting op de Kerkstraat te Overasselt van twee “groten der aarde” op dat ogenblik. Links de Britse luitenant-generaal Frederick Boy Browning en rechts de Amerikaanse brigadegeneraal James Gavin. Gebroederlijk wachten zij hier de komst van de Britse grondtroepen uit het zuiden af op dinsdagochtend. Het gebouw op de achtergrond is de boerderij van de familie Gijsbers.

Aan de rokende schoorsteen is te zien, dat het dagelijkse melkveven op de zuivelfabriek “de Eendracht” die dag alweer is hervat.

De eerste tanks rollen over de Kerkstraat in Overasselt en al snel staan er een hele colonne militairen voertuigen in de file. Daarmee maken de grondtroepen van de Guards Armoured Division contact met de eerder gelande parachutisten en zweefvliegers. Hiermee wordt de 82ste Airbomedivisie uit haar isolement verlost.

Tijdens korte stops in diverse plaatsen schrijven bewoners snel allerlei boodschappen met krijt op tanks en vrachtwagens. In Overasselt wordt dit voertuig met helaas onleesbare krabbels gefotografeerd.

Triomfantelijk zitten de mannen van Brian Horrocks boven op hun stalen kolossen, die als schakels van een eindeloze ketting door Overasselt knarsen.

Opgetogen Overasseltenaren bij het passeren van de Grenadier Guards op hun tanks. Hier delen bewoners van de Kerkstraat een mand appels uit aan de Britse bevrijders. Op de foto zijn onder andere Albert van Hezewijk, Ber Arts en Miep Peeters Weem te zien. Op de voorgrond Frans Berben en Nellie Peeters Weem.

Zelfs een jeep trekt bekijks. Hier rijdt er een langs de tuin van meester Schlicher, toen hoofd van de school. Het jongetje rechts is Theo Schel.

Mientje de Kleijn-Wintjes, echtgenote van streekdichter en schrijver Hend de Kleijn biedt een soldaat wat te drinken aan.

Rood wit blauwe vlaggen hangen langs de route die de tanks volgen. Rechts de timmerij van The Wintjes. Links het rietgedekte huis van Koos Schel en familie. Daarachter met pannendak de Sparwinkel en de bakkerij van Piet Klabbers.

Door het bevrijdingsgevoel klimmen veel inwoners op de tanks. molenaar Huub Thijssen in het midden heeft zelfs zijn laarzen van zolder gehaald ter verhoging van de feestvreugde. Links naast hem Jacques Peeters Weem. Uiterst rechts Arnold en Harrie Peeters Weem en voor de tank Hend van der Burgt.

De hele week trekt een onafzienbare stoet legervoertuigen van het 30ste Legercorps van Brian Horrocks naar het front. Deze foto werd gemaakt in de Vogelzang. Links staan Jan, Gerrit en Martha Duighuisen, rechts Leida. Op de achtergrond rijden in dikke stofwolken de militaire voertuigen.

Terwijl de inwoners van Overasselt en Nederasselt uitzinnig van blijdschap zijn over de komst van de Amerikanen en de Britten, maken de bevrijders zelf zich grote zorgen over de gebrekkige aanvoer van rantsoenen en uirusting. Ze zijn helemaal afhankelijk van bevoorrading door de lucht en die heeft nu een kritieke fase bereikt.

Haast overal in ons gebied moeten de soldaten schooien en bedelen om voedsel en drinken bij de plaatselijke bevolking.

Gelukkig zijn er dinsdagmiddag 19 september vanaf Engelse vliegvelden 167 transportvliegtuigen opgestegen met de noodzakelijke voorraden aan boord. Helaas bereiken er maar 32 de afwerpzone. Door het slechte weer moet de rest omkeren of wordt door afweergeschut uit de lucht geschoten. Bovendien mislukt het droppen door de overgebleven vliegtuigen aan alle kanten.

Ze vliegen veel te hoog en te snel boven het afwerpgebied en het zicht is slecht. De voorraadbundels komen op de onmogelijkste plaatsen aan de grond. Slechts een vijfde gedeelte wordt teruggevonden

Op woensdag 20 september verschijnen laat in de middag 310 Dakota's boven Overasselt en Nederasselt. Zij werpen 440 ton munitie, rantsoenen, medicamenten en andere zaken af. In een straal van meer dan 9 kilometer komt de bevoorrading aan de grond. Het is haast onbegonnen werk om alles te verzamelen. Maar met de hulp van Overasseltse en Nederasseltse boeren met kar en paard en vele andere behulpzame burgers kan 60% worden opgespoord. De rest wordt helaas achter over gedrukt en gestolen.

Op zaterdag 23 september komt 's middags de laatste lift met zweefvliegtuigen in het Broek en in de uiterwaarden van Overasselt en Nederasselt aan de grond. Het langverwachte 325ste Gliderregiment infanterie. In een goed uur tijd landen er 348 Waco zweefvliegtuigen met 2900 man aan boord, plus 100 jeeps, 50 aanhangers met elk een kwart ton voorraden en 25 kanonnen. Omdat het landingsterrein eigenlijk ongeschikt is voor zweefvliegers, zijn de toestellen voorzien van remparachutes. Mede daardoor blijven de ongelukken beperkt tot de dood van een paar koeien. Veertig minuten na het eerste zweefvliegtuig verschijnen er 41 vliegtuigen waaruit een bataljon van 560 Poolse parachutisten naar beneden komt, onder bevel van majoor Thon. Zij zijn onderdeel van de 1ste Poolse Onafhankelijke Parachutistenbrigade. De Amerikanen vertrekken meteen naar Groesbeek en de Polen naar Driel.

Op zondag 24 september werpen 15 vliegtuigen hun voor de Britten bestemde voorraden af boven Overasselt in plaats van bij Oosterbeek. Ook wordt een ploeg technici naar Nederland gestuurd om zoveel mogelijk zweefvliegtuigen gereed te maken terugzending. Hiervoor wordt in de Overasseltse uiterwaarden een primitieve landingsbaan aangelegd. Helaas blokkeren de Duitsers de corridor ten zuiden van Veghel, waardoor het benodigde materieel voor de oversteek van de Rijn niet arriveert.\fotoblz30gwnwg\

Op 26 september is de corridor weer vrij en kunnen de geallieerde legervoertuigen weer naar Nijmegen. Helaas moeten ze daar blijven, want voor de oversteek van de Rijn is het te laat. Nijmegen zal de hele winter frontgebied blijven.